فیضان جمعه (پشتو)

فَیضانِ جُمُعَه

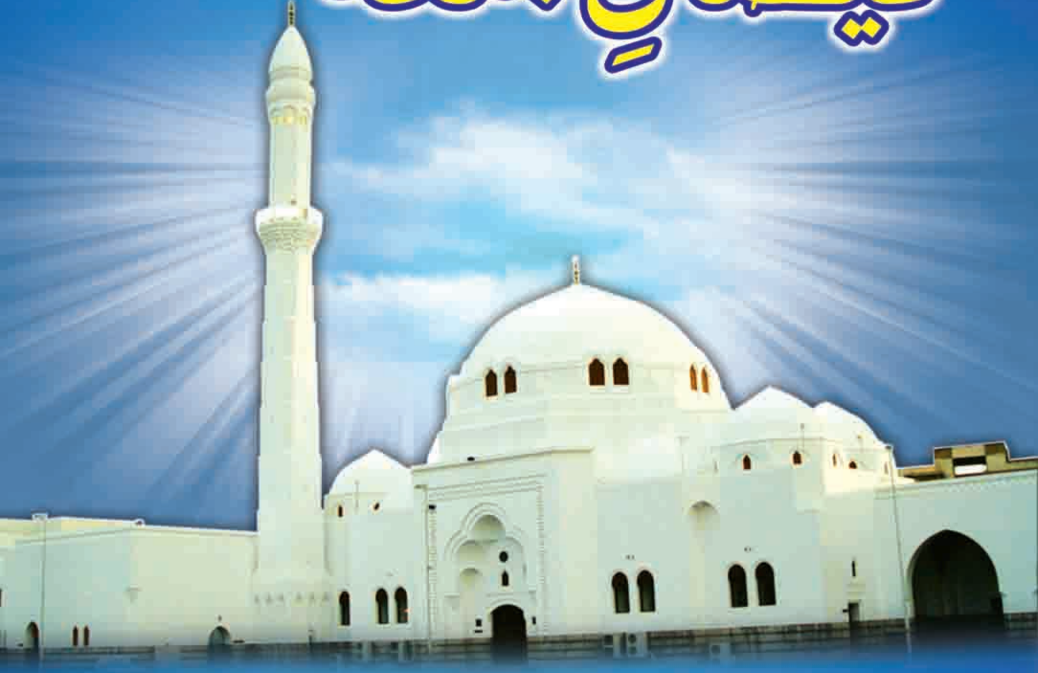

شَیخِ طَرِیقَت، اَمِیرِ اَہلِسُنّت، بانیٔ دعوتِ اِسلامي، حَضرَت علّامه مولانا ابُو بِلال

مُحمّد اِلیاس عَطّار قادِري رَضَوي

دامت برکاتهم العالیة

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ؕ

د کتاب لوستلو دُعا

ديني کتاب يا اسلامی سبق لوستلو نه مخکښ دا لاندي دُعا لولئ

اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ څه چه لولئ هغه به مو ياد پاتي کيږي:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَاالْجَلَالِ وَالْاِكْرَام

ترجمه: اے الله عَزَّوَجَلَّ په مونږه د عِلم او د حِکمت دروازې برسيره [يعني بيرته] کړې او په مونږه خپل رحمت رانازل کړې! اے عظمت او بزرګئ والا!

(مستطرف ج 1 ص40 دار الفکر بيروت)

(اول او آخر کښې يو يو ځل دُرود شريف اولولئ)

طلب غم مدینہ بقیع ومغفرت

د رسالي نوم: **فَيضانِ جُمُعَه**

اول ځل: ....

تعداد: ....

ناشِر: مکتبةُ المَدينه، عالمي مدني مرکز فيضانِ مدينه، بابُ المَدينه

مَدَني عرض: بل چا ته د دې رسالي د چاپ کولو اجازت نشته

کتاب اخستونکي توجّه اوکړئ

که د کتاب په طباعت کښې څه ښکاره خامي وي يا پاڼرې کمي وي يا په بائنډِنګ کښې مخکښې وروسته لګيدلي وي نو مَكْتَبَةُ الْمَدِيْنَه ته رجوع اوکړئ.

www.dawateislami.net

فَیضانِ جُمُعَه

شیخِ طریقت اَمیرِ اَھلِسُنّت، بانئِ دعوتِ اِسلامي **حضرت علّامه، مَولانا ابُو بِلال محمّد اِلیاس عطّار قادِري، رَضَوي** دَامَتۡ بَرَکَاتُھُمُ الۡعَالِیَه دا رِساله ''فیضانِ جمعه'' په اردو ژبه کښې لیکلي ده.

مجلسِ تراجِم (دعوتِ اسلامي) د دي رسالے په آسانه پښتو ژبه کښې د وَس مناسب د ترجَمه کولو کوشش کړے دے. که چرې په دې ترجمه کښې څه غلطي یا کمے، زیاتے اوموموئ نو ستاسو په خدمت کښې عرض دے چه مجلِس تراجِم ته خبر اوکړئ او د ثواب حقدار جوړ شئ.

پیشکش:

مجلسِ تراجِم دعوتِ اِسلامي

برائے رابطہ:

عالمی مدنی مرکز فیضانِ مدینه محله سوداگران

پرانی سبزی منڈی، باب المَدینه کراچی، پاکستان

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: translation@dawateislami.net

فهرست

فَیضانِ جُمُعَه

د جُمُعَے په ورځ د دُرود شریف لوستلو فضِیلت.....................1
خوږ نبي ﷺ وړومبئ جُمُعه کله ادا کړه.....................2
د جُمُعَه معنیٰ.....................3
سردارِ مدینه ﷺ ټولې خومره جُمُعے ادا کړې؟.....................4
درې جُمُعے چې د سستئ په وجه پریږدي د هغه په زړه مُهر.....................4
د جُمُعے د عمامے [یعني پټکي] فضِیلت.....................4
شِفا داخیلیږي.....................5
لس ورځې د مصیبتونو نه حِفاظت.....................5
په رِزق کښې د تنګئ یو سبب.....................5
فرښتے د خوش نصیبو نومونه لیکي.....................6
په اوله صَدئ کښې د جُمُعے جذبه.....................7
د غریبانو حج.....................7
د جُمُعے د پاره وختي وتل حج دے.....................8
د حج او عُمرے ثواب.....................8
د ټولو ورځو سردار.....................8
د ځناورو د قیامت نه ویره.....................9
دُعا قبلیږي.....................9
د مازدیګر او ماښام د مینځه ئې اولتوئ.....................10
د صاحِبِ بهارِ شریعت اِرشاد.....................10
د قبولِیَّت ساعت کوم یو؟.....................10

حِکایت 11
په هره جُمُعَه کښې یو کروړ او ٤٤ لاکه د جهنَّم د اور نه آزاد 11
د عذابِ قبر نه محفوظ.. 12
د جُمُعے نه بلې جُمُعے پورې د ګناهونو معافي 12
د دوه سوه کالو د عِبادت ثواب 12
مرحوم مور و پلار ته هره جُمُعَه اعمال پیش کیږي 13
د جُمُعے پینځه خُصوصي اَعمال................................... 13
جَنَّت واجِب شو 14
صِرف د جُمُعے روژه مه نیسئ....................................... 14
د لسو زرو کالو د روژو ثواب 14
د جُمُعے روژه کله مکرُوه ده 15
د جُمُعے په ورځ د مور و پلار قبر ته د حاضریدو ثواب 16
د مُور و پلار قبر ته د "سُورة یٰسٓ" لوستلو فضیلت 16
درې زره مغفرتونه [بخښنې] 16
د جُمُعے په ورځ د یٰسٓ لوستونکي به بخښنه کیږي.......................... 17
رُوحونه جمع کیږي 17
د "سُورةُ الْکهْف" فضیلت... 17
د دوارو جُمُعو د مینځه نُور 18
د کعبے پورې نُور... 18
د "سُوْرَة حٰمٓ الدُّخَان" فضِیلت 18
د اویا زره فرښتو اِستِغفار 18
ټول ګناهونه مُعاف.. 19

د جُمُعے د لـمانځه نه پس 19
د عِلم په مَجلِس کښې شِرکت... 20
د ”کَران غوثِ اعظم“ د یوولسو حُروفو په....................................... 21
نِسبت د جُمُعے د فرض کیدو یوولس شرطونه.................................. 21
د جُمُعے د لـمانځه سُنَّتونه... 22
د جُمُعے د غُسل وخت.. 22
د جُمُعے غُسل سُنَّت غیر مُؤکده دے 23
په خُطبه کښې د نزدے کښیناستلو فضیلت 23
نو د جُمُعے ثواب به نه حاصلیږي.. 23
خاموشۍ سره خطبه اوریدل فرض دي.. 24
خُطبه اوریدونکے دُرود شریف نه شي لوستلے 24
خطبۀ نِکاح اوریدل واجِب دي.. 24
وړومبي اذان کیدو سره کاروبار هم ناجائِز 25
د ”بِسمِ الله“ د ووه حروفو په نِسبت د خطبے ووه مَدَني ګلونه 25
د جُمُعے د اِمامت اَهَمه مسئَله.. 27

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ط بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ط

فَیضانِ جُمُعَہ

شیطان به ناراستي درولي خو تاسو دا رِساله پوره اولولئ او اِیمان تازه کړئ.

د جُمُعَے په ورځ د دُرود شریف لوستلو فضِیلت

د نبیانو سُلطان، سردارِ دوجهان صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اِرشاد فرمائي: چا چې په ما باندې د **جُمُعے** په ورځ دوه سوه ځله دُرود شریف اولوستلو د هغه د دوه سوه **کالو** ګناهونه به معاف شي. (جَمْعُ الْجَوَامِع لِلسُّیُوطِی ج۷ ص۱۹۹ حدیث ۲۲۳۵۳)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰہُ عَلٰی مُحَمَّد

خوږو خوږو اسلامي وروڼو! مونږه څومره خوش نصیبه یو چې **اللّٰہ** تَبَارَکَ وَتعالٰی مونږ ته د **جُمُعَۃُ الْمُبَارَک** نِعمت راکړے دے. افسوس! مونږه بے قدره خلق **جُمُعَه** شریفه هُم د عامو ورځو په شان په غفلت کښې تیره کړو حالانکه **جُمُعَه** د اختر ورځ ده **جُمُعَه** د ټولو ورځو سرداره ده، د **جُمُعے** په ورځ د جَهَنَّم اور نه بلول کیږي، د **جُمُعے** په ورځ د دوزخ دروازے نه برسیره کیږي، **جُمُعَه** به د قیامت په ورځ د ناوے په شان اوچتوله شي د **جُمُعے** په ورځ مړ کیدو والا خوش نصیبه مسلمان د شهید مرتبه مومي او د

عذابِ قبر نه **محفوظه** شي. د **مشهور مُفَسِّر حَکیمُ الاُمَّت** حضرت مُفتي احمد یار خان نعیمي رَحۡمَۃُاللّٰہِتَعَالٰیعَلَیۡہ د فرمان مطابق چې د **جُمُعے** په ورځ حج وي نو د حج ثواب د اویاؤ حجونو هُمره دے. (ولې چې د **جُمُعے** بزرګي ډېره زیاته ده ځکه) د **جُمُعے** په ورځ د ګناه عذاب هم اویا هُمره دے. (مُلَخَّص از مِراٰۃ ج۲ ص۳۲۳، ۳۲۵، ۳۳۶)

د جُمُعَةُ المُبارَک د فضائِلو به څه وائے، اللّٰہ تَبَارَکَ وَتَعَالٰی د **جُمُعے** متعَلِّق یو پوره سُورت "سُوۡرَۃُ الۡجُمُعَه" نازل کړے دے او هغه د قُرآنِ کریم په اَتلَّسمه سیپاره کښې ځلیږي. اللّٰہ تَبَارَکَ وَتَعَالٰی د "سُوۡرَۃُ الۡجُمُعَه" په نهم آیت کښې اِرشاد فرمائي:

یٰۤاَیُّهَا الَّذِیۡنَ اٰمَنُوۡۤا اِذَا نُوۡدِیَ لِلصَّلٰوۃِ مِنۡ یَّوۡمِ الۡجُمُعَةِ فَاسۡعَوۡا اِلٰی ذِکۡرِ اللّٰهِ وَ ذَرُوا الۡبَیۡعَ ؕ ذٰلِکُمۡ خَیۡرٌ لَّکُمۡ اِنۡ کُنۡتُمۡ تَعۡلَمُوۡنَ ﴿۹﴾

مفهوم ترجمهٔ کنزُ الاِیمان: اے اِیمان والؤ! چې کله د لمانځه اذان اوشي د جُمُعے په ورځ، نو د الله د ذِکر طرف ته درومئ او اخستل خرخول پرېږدئ، دا ستاسو د پاره بهتر دي که تاسو پوهیږئ.

خوږ نبي ﷺ وړومبئ جُمُعه کله ادا کړه

صدرُ الافاضِل حضرتِ علّامه مولانا سیِّد **محمّد** نعیمُ الدِّین مُراد آبادي رَحۡمَۃُاللّٰہِعَلَیۡہ فرمائي: حُضُور صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم چې کله هِجرت اوکړو او مدینهٔ طیِّبه ته ئې تشریف راوړو نو په دولسم رَبِیۡعُ الۡاَوَّل (622ء) د دوشنبه (یعني د ګُل مبارک په ورځ ئې) د څاښت په وخت کښې په مُقامِ **قُباء** کښې قیام [یعني څه وخت اوسیدل] اوفرمائیلو. په دوشنبه (یعني ګُل مبارک)، سِه شَنبه

(یعني نهے)، چارشنبه او پنجشنبه (یعني زیارت) ئې هم هغلته قیام اوفرمائیلو (یعني اوسیدل اختیار کړل) او د جُمات بُنیاد ئې کیښودو. د **جُمُعے** په ورځ ئې د **مدینهٔ طیِّبه** اِراده اوفرمائیله.د بَنِي سالِم اِبنِ عَوف د درېٖ په مینځ کښې د **جُمُعے** [د لمانځه] وخت راغے هغه ځائے خلقو جُمات قرار کړو. سَیِّدِ عالم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم هلته **جُمُعَه** [یعني د جُمُعے لمونځ] ادا کړو او خُطبه ئې اوفرمائیله . (خَزَائِنُ الْعِرفان ص۸۸٤)

اَلْحَمْدُ لِلّٰه نن هُم هلته شاندار مَسجِدِ **جُمُعَه** قائِم دے او زیارت کوونکي د بَرَکت حاصلولو د پاره د هغې لیدلو له راځي او هلته نفلونه ادا کوي.

د جُمُعَه معنٰی

مشهور **مُفَسِّر حَکیمُ الاُمَّت** حضرت مُفتي احمد یار خان نعیمي رَحْمَۃُ اللہِ عَلَیْہ فرمائي: ځکه چې په دې ورځ ټول مخلوقات په وجُود کښې جمع (یعني جوړ) کړے شو ځکه چې تَکمِیلِ خَلق [یعني مخلوقات جوړیدل] په هم دے ورځ [مُکمّل] شو او د حضرتِ آدم عَلَیْہِ السَّلَام خاوره په هم دے ورځ جمع شوه او په دې ورځ **خلق راجَمع کیږي او د جُمُعے لمونځ ادا کوي**، په دې وجوهاتو دے ته **جُمُعَه** وائي. د اِسلام نه مخکښې به د عرب اوسیدونکو دے ته عَرُوبه وئیله. (مِرْاٰۃُ الْمناجیح ج۲ ص۳۱۷)

سردارِ مدینه ﷺ تولې خومره جُمُعے ادا کړي؟

مشهور مُفَسِّر حَکیمُ الاُمَّت حضرت مُفتي احمد یار خان نعیمي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائي: نبيِّ کریم صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم تقریباً پینځه سوه **جُمُعے** ادا کړي دي ځکه چې **جُمُعَه** د هِجرت نه پس شروع شوه او د هغې نه پس د هغوئي صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ظاهِري ژوند مبارک لس کاله جوړېږي او په دومره موده کښې تقریباً جُمُعے هُم دومره جوړېږي. (مِراٰة ج۲ ص۳٤٦، لمعات للشیخ عبدُ الحق الدهلوی ج٤ ص۱۹۰ تحت الحدیث ۱٤۱۵)

درې جُمُعے چې د سستئ په وجه پرېږدي د هغه په زړه مُهر

د الله تعالیٰ د محبوب صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم د عِبرت نه ډک فرمان دے: "څوک چې درې جُمُعے (یعني د جُمُعَے لمونځ) د سستئ په وجه پرېږدي **الله** تعالیٰ به د هغه په زړه مُهر اوکړي [یعني اولګوي]." (سُنَنِ تِرمِذی ج۲ ص۳۸ حدیث۵۰۰)

جُمُعَه فرضِ عَین ده او د دې فرضِیَّت د ماسپښین نه زیات مؤکد (یعني تاکیدي) دے او د دې مُنکر (یعني اِنکار کولو والا) کافِر دے . (دُرِّمُختار ج۳ ص۵، بَهارِ شریعَت ج۱ ص۷٦۲)

د جُمُعے د عمامے [یعني پټکي] فضِیلت

د سرکارِ مدینه صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم د رَحمت نه ډک ارشاد دے: "بیشکه **الله** تَبَارَکَ وَتَعَالٰی او د هغه فرښتے د **جُمُعَے** په ورځ عِمامه [یعني پټکي] وهلو والؤ باندې دُرُود [یعني رَحمت] لیږي." (مَجْمَعُ الزَّوائِد ج۲ ص۳۹٤ حدیث۳۰۷۵)

شِفا داخلیږي

حضرتِ حُمَید بن عبد الرّحمٰن رَضِیَ اللہُ عَنۡہُمَا د خپل والِد نه رِوایت کوي، فرمائي: چې ”څوک چې د **جُمُعې** په ورځ خپل نوکان کټ کوي **اللّٰه** تَبَارَکَ وَ تعالیٰ د هغه نه بیماري اوباسي او شِفا ورِ داخِلوي.“ (مُصنَّف اِبنِ اَبِي شَیبه ج۲ ص۶۵)

لس ورځې د مصیبتونو نه حِفاظت

صَدرُ الشَّرِیعه، بَدرُ الطَّرِیقه حضرت مولانا مُفتي مُحمد امجد علي اعظمي رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَیۡه فرمائي: په حدیثِ پاک کښې دي: څوک چې د جُمُعې په ورځ نوکان پریک کړي **اللّٰه** تعالیٰ به هغه د بلې جُمُعې پورې د مصیبتونو نه **محفوظه** ساتي او درې ورځې زیات یعني لسو ورځو پورې. په یو روایت کښې دا هُم دي چې څوک د جُمُعې په ورځ نوکان پریک کړي نو رحمت به راځي ګناهونه به ځي. (بهارِشریعت حصّه ۱۶ ص ۲۲۶، دُرِّ مُختار و رَدُّالْمُحتَار ج ۹، ص ۶۶۸، ۶۶۹)

په رِزق کښې د تنګۍ یو سبب

صَدرُ الشَّرِیعه، بَدرُ الطَّرِیقه حضرت مولانا مُفتي مُحمد امجد علي اعظمي رَحۡمَۃُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیۡه فرمائي: د **جُمُعې** په ورځ نوکان پریک کول مُستحب دي، خو که زیات غټ شوي وي نو د **جُمُعې** اِنتظار دِ نه کوي ځکه چې غټ نُوکان ښه خبره نه ده ځکه چې د نوکانو غټ والے **د رِزق د تنګۍ سبب** دے. (بَهارِ شرِیعَت ج ۳ حِصّه ۱۶ ص ۲۲۵)

فرښتے د خوش نصیبو نومونه لیکي

د خوږ مُصطفٰی صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د رَحمت نه ډک اِرشاد دے: "چې کله د جُمُعے ورځ راشي نو د جُمات په دروازه فرښتے راتلونکے لیکي، څوک چې مخکښې راشي هغه مخکښې لیکي، زر راتلو والا د هُغه کس په شان دے څوک چې د اللّٰه تعالیٰ په لار کښې یو اوښ صَدَقه کوي، او د هغه نه پس راتلو والا د هُغه کس په شان دے څوک چې یوه غوا صَدَقه کوي، د هغه نه پس [راتلو] والا د هُغه کس په شان دے څوک چې گډ صَدَقه کړي، بیا د هغه په شان دے څوک چې چرګه صَدَقه کړي، بیا د هغه په شان دے څوک چې هګۍ صَدَقه کړي او چې کله اِمام (د خُطبے د پاره) کښیني نو هغه اَعمال نامے راغونډې کړي او راشي خُطبه اوري". (صحیح البُخاری ج۱ ص۳۱۹ حدیث۹۲۹)

مشهور مُفَسِّر حَکیمُ الاُمَّت حضرت مُفتي احمد یار خان نعیمي رَحۡمَۃُ اللّٰہِ عَلَیۡه فرمائي: بعضي عُلَماؤ فرمائیلي دي چې فرښتے د جُمُعے د فجر [یعني د سحر] د راختو نه اودریږي، د بعضو په نِزد د لـمر د راختو نه، خو حق دا دے چې د لـمر د سترګې د تیریدو (یعني د ماسپښین د وخت د شروع کیدو) نه شروع کیږي ځکه چې د هُم دغه وخت نه د جُمُعے [د لـمانځه] وخت شروع کیږي، معلومه شوه چې هُغه فرښتو ته د ټولو راتلونکو نومونه معلوم وي، یاد ساتئ چې په وړومبي وخت سل کسان یو ځائے جُمات ته راشي نو هغه ټول اَوَّل [وخت کښې راتلونکي] دي. (مِراٰۃ ج۲ ص۳۳۵)

په اوله صَدئ كښې د جُمُعے جذبه

حُجَّةُ الْاِسلام حضرتِ سَیِّدُنا اِمام محمّد غزالي رَحْمَةُاللهِ عَلَيْه فرمائي: په اوله صَدئ كښې به [د هرې جُمُعے په شپه] د پيشمني په وخت كښې او د سحر نه پس لارې د خلقو نه ډكې ښكاريدے، هغوئي به ډيوے راغستي وې او [د شپې يا سحر وختي] د (جُمُعے د لمانځه) د پاره به جامِع مسجِد طرف ته روان وو لكه د اختر ورځ چې وي، تر دې چې دا (يعني د جُمُعے لمانځه له د زر تللو) سلسله ختمه شوه. پس وائي چې په اِسلام كښې چې كوم اولنے بِدعت ښكاره شو هغه جامِع مسجِد طرف ته زر تلل پريښودل دي. افسوس! مسلمانانو ته د يهوديانو نه حيا نه ورځي چې هغوئي خپلو عبادت خانو ته د خيالي او اِتوار په ورځ سحر وختي ځي او د دُنيا طلبګار د اخستلو او خرڅولو او د دُنياوي فائدو حاصلولو د پاره سحر وختي بازارونو ته روان شي نو د آخِرت طلب كوونكي د هغوئي سره مقابله ولې نه كوي! (احياءُالْعُلوم ج١ ص٢٤٦) كوم ځائے [يعني كوم جُمات كښې] چې د جُمُعے لمونځ ادا كيږي هغې ته "جامِع مسجِد" وائي.

د غريبانو حج

حضرتِ سَیِّدُنا عبدُالله بِن عَبّاس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رِوايت كوي چې سركارِ نامدار صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ارشاد فرمائي: "اَلْجُمُعَةُ حَجُّ الْمَسَاكِيْن" يعني د جُمُعے لمونځ د مِسكينانو حج دے او په بل رِوايت كښې دي چې "اَلْجُمُعَةُ حَجُّ الْفُقَرَاءِ" يعني د جُمُعے لمونځ د غريبانو حج دے.

(جَمْعُ الْجَوَامِع لِلسُّيُوطِي ج٤ ص٨٤ حديث ١١١٠٨، ١١١٠٩)

د جُمُعے د پاره وختي وتل حج دے

د اللّٰه تعالیٰ خوږ رسُول صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اِرشاد فرمائي: "بیشکه ستاسو د پاره د هرې جُمُعے په ورځ کښې یو حج او یوه عُمره موجوده ده، لِهٰذا د جُمُعے د لمانځه د پاره زر وتل حج دے او د جُمُعے د لمانځه نه پس د مازدیګر د لمانځه د پاره اِنتِظار کول عُمره ده." (السُّنَنُ الکبرٰی لِلبَیهَقِی ج۳ ص۳٤۲ حدیث۵۹۵۰)

د حج او عُمرے ثواب

حُجَّةُ الْاِسلام حضرتِ سیِّدُنا اِمام محمّد غزالي رَحمَةُ اللهِ عَلَیه فرمائي: (د جُمُعے د لمانځه نه پس) د مازدیګر لمانځه کولو پورې دِ په جُمات کښې حِصار شي او که د ماښام د لمانځه پورې حِصار شي نو غوره ده. وائي چا چې په جامِع مسجِد کښې (د جُمُعے د لمانځه ادا کولو او هُم هلته د حِصاریدو نه پس) د مازدیګر لمونځ ادا کړو د هغه د پاره د حج ثواب دے او څوک چې (هم هلته حِصار شو او د) ماښام لمونځ ئې ادا کړو د هغه د پاره د حج او عُمرے ثواب دے. (اِحیاءُ الْعُلوم ج۱ ص۲٤۹)

د ټولو ورځو سردار

د نبيِّ اکرم، رسُولِ محُترم صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: د جُمُعے ورځ د ټولو ورځو سرداره ده او د اللّٰه عَزَّوَجَلَّ په نِزد د ټولو نه غټه ده او هغه د اللّٰه تعالیٰ په نِزد د عِیدُالْاَضْحٰی [یعني غټ اختر] او عِیدُالْفِطْر [یعني واړه اختر] نه غټه ده. په دې کښې پینځه خصلتونه دي: ﴿۱﴾ اللّٰه تَبَارَکَ وَتَعَالٰی په هم

دے کښېي آدم (عَلَيْهِ السَّلَام) پيدا کړو او ﴿۲﴾ په هم دے کښېي ئې هغوئې زمکې ته راکوز کړو او ﴿۳﴾ په هم دے کښېي ئې هغوئې ته وفات ورکړو او ﴿٤﴾ په دې کښېي يو ساعت داسې دے چې بنده هغه وخت د څه څيز سوال کوي هغه ته به هغه ورکوي تر څو چې د حرامو سوال اونکړي او ﴿٥﴾ په هم دے ورځ کښېي به قيامت قائميږي. يوه مُقَرَّبه فرِښته او آسمان او زمکه او هوا او غر او درياب داسې نشته چې د جُمُعے د ورځې نه به نه ويريږي." (سُنَنِ اِبنِ ماجه ج۲ ص۸ حديث ۱۰۸٤)

د ځناورو د قيامت نه ويره

په يو بل رِوايت کښې سرکارِ مدينه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم دا هم فرمائيلي دي چې يو ځناور هُم داسې نشته چې د جُمُعے په ورځ د سحر په وخت د لــمر د سترګې راختو پورې د قيامت د ويرې نه چغې نه وهي، سِوا د اِنسان او پيري نه. (مُؤَطّا اِمام مالِک ج۱ ص۱۱۵ حديث ۲٤٦)

دُعا قبليږي

د سرکارِ مدينهٔ مُنَوَّره، سردار مَکهٔ مُکرَّمه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: په جُمُعَه کښې يو داسې ساعت دے چې که يو مسلمان هغه اوموي او هغه وخت د **اللّٰه** تعالیٰ نه څه اوغواړي نو **اللّٰه** تعالیٰ به ئې هغه ته ضرور ورکوي او هٰغه ساعت مختصر [يعني لږ] دے. (صحيح مُسلِم ص٤٢٤ حديث۸۵۲)

د مازدیگر او ماښام د مینځه ئې اولټوئ

د حُضُورِ اَنور صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: "د **جُمُعے** په ورځ چې د کوم ساعت خواهِش کیږي هغه د مازدیګر نه پس د لمر پریوتو پورې ولټوئ." (ترمذی شریف ج۲ ص۳۰ حدیث۴۸۹)

د صاحِبِ بهارِ شریعت اِرشاد

حضرتِ صَدرُ الشَّرِیعه مولانا مُفتي مُحمد امجد علي اعظمي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائي: د دُعا قبلیدو باره کښې دوه قولونه قوي دي: ﴿۱﴾ د اِمام د خُطبے د پاره د ناستې نه د لمونځ ختمیدو پورې ﴿۲﴾ د **جُمُعے** وروستے (یعني آخرے) ساعت. (بَهارِ شرِیعَت ج۱ ص ۷۵۴)

د قبولِیَّت ساعت کوم یو؟

مشهور **مُفَسِّر حَکیمُ الاُمَّت** حضرت مُفتي احمد یار خان نعیمي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائي: هره شپه کښې د دُعا د قبولِیَّت ساعت راځي خو په ورځو کښې صرف د **جُمُعے** په ورځ. خو یقیني طور دا نه ده معلومه چې هغه ساعت کله دے، غالِب دا چې د دوه **خُطبو** په مینځ کښې یا د ماښام نه لږ مخکښې. د یو بل حدیثِ پاک نه لاندې مُفتي صاحِب رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائي: د دې ساعت په باره کښې د عُلَماؤ څلویښت قولونه دي، چې په هغې کښې دوه قولونه زیات قوي دي، یو د دوه خطبو د مینځ او بل د لمر د سترګې د پریوتو د وخت. (مِراٰة ج۲ ص۳۱۹، ۳۲۰)

حِکایت

حضرتِ سَیِّدَتُنا فاطِمَةُ الزَّهراء رَضِیَ اللہُ عَنۡهَا به هُغه وخت پخپله په حُجره کښې کښیناستله او خپله خادِمه فِضَّه رَضِیَ اللہُ عَنۡهَا به ئې بهر ودروله، چې کله به د لـمر سترګه په پریوتو شوه نو خادِمې به هغوئې رَضِیَ اللہُ عَنۡهَا ته خبر ورکړو، د هغې په خبر به سَیِّده رَضِیَ اللہُ عَنۡهَا د دُعا د پاره خپل لاسونه پورته کړل. (اَیضاً ص۳۲۰) **بهتره دا ده چې په دې ساعت کښې (څه) جامِع دُعا اوکړې لکه دا قُرآنې دُعا:** رَبَّنَاۤ اٰتِنَا فِی الدُّنۡیَا حَسَنَةً وَّ فِی الۡاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿۲۰۱﴾ (پ۲، اَلبَقَرة۲۰۱)

(مفهوم ترجمهٔ کنزُ الایمان: اے زمونږه ربه مونږ ته په دُنیا کښې خیر راکړې او مونږ ته په آخِرت کښې خیر راکړې او مونږه د دوزخ د عذاب نه اوساتې) (مِراٰة ج۲ ص۳۲۵)

د دُعا په نِیَّت درود شریف هم لوستے شئ ځکه چې درود شریف هم عظیمُ الشَّانه دُعا ده. **غوره دا ده چې د دوارو خُطبو د مینځه د لاسو اوچتولو او ژبه خوزولو نه بغیر په زړه کښې دُعا اوغوښتې شي.**

په هره جُمُعَه کښې یو کروړ او ٤٤ لاکه د جهنَّم د اور نه آزاد

د مدینے د سردار صَلَّی اللہُ عَلَیۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **فرمان مُبارک دے:** د **جُمُعے** په ورځ او شپه کښې خلور وِیشت ساعته دي، یو ساعت داسې نشته چې په هغې کښې **اللہ** تَبَارَکَ وَتَعَالٰی د جهنَّم نه شپږ لکه نه آزادوي، په چا چې جهنَّم واجِب شوے وو. (مُسۡنَدِ اَبِی یَعۡلٰی ج۳ ص۲۳۵، ۲۹۱ حدیث۳۴۲۱، ۳۴۷۱)

د عذابِ قبر نه محفوظ

تاجدارِ رِسالت صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ارشاد فرمائي: څوک چې د **جُمُعے** په ورځ یا د **جُمُعے** په شپه مړ شي د عذابِ قبر نه به بچ کړے شي او د قیامت په ورځ به داسې راځي چې **په هغه به د شهیدانو مُهر** وي. (حلیةُ الْاَوْلِیَاء ج۳ ص۱۸۱ حدیث۳۶۲۹)

د جُمُعے نه بلې جُمُعے پورې د ګناهونو معافي

د **حضرتِ** سَیِّدُنا سَلمان فارسي رَضِیَ اللهُ عَنْهُ نه رِوایت دے، د سُلطانِ دوجهان صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: څوک چې د **جُمُعے** په ورځ اولامبي او د کوم طَهارت (یعني پاکیزګۍ) اِستِطاعَت (یعني وَس) چې لري [هغه] اوکړي او تیل اولګوي او په کور کښې چې کومه خوشبو وي [هغه] اومږي او بیا د لـمانځه د پاره اوځي او په دوو کسانو کښې جُدائي اونکړي یعني دوه کسان که ناست وي نو هغوئي نه جُدا کوي او په مینځ کښې ئې نه کښیني او کوم لـمونځ چې د هغه د پاره لیکلے شوے دے [هغه] اوکړي او اِمام چې کله خُطبه لوَلي نو خاموشه اوسي **د هغه د پاره به د هغه ګناهونو، کوم چې د دې جُمُعے او بلې جُمُعے د مینځه دي بخښنه اوشي.** (صحیح الْبُخاری ج۱ ص۳۰۶ حدیث۸۸۳)

د دوه سوه کالو د عِبادت ثواب

حضرتِ سیِّدُنا صِدِّیق اَکبر او حضرتِ سیِّدُنا عِمران بن حُصَین رَضِیَ اللهُ عَنْهُمَا رِوایت کوي چې **تاجدارِ مدینه** صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اِرشاد فرمائي: څوک

چي د **جُمُعے** په ورځ اولامبي د هغه ګناهونه او خطاګاني لرې کړے شي او چې کله ئې [د **جُمُعے** د لـمانځه د پاره] تلل شروع کړل نو په هر قدم باندې شل نیکئ لیکلے کیږي. (اَلْمُعْجَمُ الْکَبِیر ج۱۸ ص۱۳۹ حدیث۲۹۲)

او په بل رِوایت کښې دي: په هر قدم ئې د شلو کالو عمل لیکلے کیږي او چې کله د لـمانځه نه فارغ شي نو هغه ته د دوه سوه کالو د عمل اجر حاصلیږی. (اَلْمُعْجَمُ الْاَوْسَط ج۲ ص۳۱٤ حدیث۳۳۹۷)

مرحوم مور و پلار ته هره جُمُعَه اعمال پیش کیږي

د دواړو جهانو سردار صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اِرشاد فرمائي: د ګُل او زیارت په ورځ د **الله** تعالٰی په بارګاه کښې اعمال پیش کیږي او د انبیائے کرام عَلَیْہِمُ الصَّلٰوۃُوَالسَّلَام او د مور و پلار په وړاندې په هره **جُمُعَه**. هغوئي په نیکو خوشحالیږي او د هغوئي د **مخونو** صفائي او ځلیدل زیات شي، نو د **الله** تعالٰی نه اویَریږئ او خپلو وفات شوو [کسانو] ته په **خپلو ګناهونو** غم مه رَسوئ. (نَوَادِرُ الْاُصُول لِلحَکِیم التِّرمِذی ج۲ ص۲٦۰)

د جُمُعے پینځه خُصوصي اَعمال

د **حضرتِ** سَیِّدُنا اَبُو سعید رَضِیَ اللهُ عَنْهُ نه رِوایت دے چې د سردارِ دوعالَم صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مُباک دے: پینځه خیزونه چې څوک په یوه ورځ اوکړي **الله** تعالٰی به هغه جنَّتي اولیکي ﴿۱﴾ څوک چې د مریض تپوس له لاړ شي ﴿۲﴾ چې د جنازے په لـمونځ کښې حاضر شي ﴿۳﴾ چې روژه اونیسي ﴿٤﴾

چې **جُمُعے** [يعني د جُمُعے لمانځه] له لاړ شي او ﴿٥﴾ غُلام آزاد کړي. (الاحسان بترتيب صحيح اِبنِ حبّان ج٤ ص١٩١ حديث ٢٧٦٠)

جَنَّت واجِب شو

د **حضرتِ** سيِّدُنا اَبُو اُمامه رَضِیَ اللهُ عَنْهُ نه رِوايت دے چې د حُضُورِ اکرم صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمانِ عاليشان دے: چا چې د **جُمُعے** لمونځ اوکړو، د هغه ورځې روژه ئې اونيوله، د کوم يو مريض تپوس ئې اوکړو، په کومه يوه جنازه کښې حاضِر شو او په کومه يوه نِکاح کښې شريک شو نو جنَّت د هغه د پاره واجِب شو. (اَلْمُعْجَمُ الْکبِير ج٨ ص٩٧ حديث ٧٤٨٤)

صِرف د جُمُعے روژه مه نيسئ

په خُصُوصِيَّت سره صرف د **جُمُعے** يا صرف د خيالي روژه نيول مَکرُوهِ تَنزِيهی دي. خو که په کوم مخصوص تاريخ **جُمُعَه** راغله يا خيالي راغے نو بيا کراهَت نشته مَثَلًا پينځلَسم شَعْبَانُ الْمُعَظَّم يا ووه وِيشتم رَجَبُ الْمُرَجَّب وغيره. **فرمانِ مُصطَفٰی** صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم دے: د **جُمُعے** ورځ ستاسو د پاره اختر دے په دې ورځ روژه مه نيسئ خو دا چې د دې نه مخکښې يا وروسته هُم روژه اونيسئ. (اَلتَّرغِيب وَالتَّرهِيب ج٢ ص٨١ حديث ١١)

د لسو زرو کالو د روژو ثواب

اَعلٰی حضرت مولانا شاه **اِمام اَحمد رضا خان** رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائي: د **جُمُعے** د ورځې روژه يعني چې د دې سره د پنجشنبې (يعني د زيارت) يا د شنبې

(یعني د خیالي روژه) هُم شامِله وي نو رِوایت دے چې د لسو زرو کالو د روژو هُمره ده. (فتَاوٰی رَضَوِیّه مُخَرَّجه ج ۱۰ ص ۶۵۳)

د جُمُعے روژه کله مکرُوه ده

د جُمُعے روژه په هر صورت کښې مکروه نه ده، خو هغه صرف په دې صُورت کښې [مکرُوه] ده چې کله څوک په خُصوصِیَّت سره د جُمُعے روژه اونیسي. چنانچه په دې باره کښې چې د جُمُعے روژه کله مکرُوه ده. د **فتَاوٰی رَضَوِیّه مُخَرَّجه** جِلد۱۰ صفحه ۵۵۹ نه **سوال و جواب** اوګورئ، **سوال:** څه فرمائي عُلَمائے دِین په دې مسئَله کښې چې د جُمُعے نفلي روژه نیول څنګه دي؟ یو کس د جُمُعے روژه اونیوله بل هغه ته اووئیل: **جُمُعه عِیدُ الْمُؤمِنِین** [یعني د مُؤمِنانو اختر] دے، روژه نیول په دې ورځ مَکرُوه دي او په اِصرار [یعني په کوشش] ئې پرې د غرمے نه پس روژه ماته کړه. **جواب:** د جُمُعے روژه خاص په دې نِیَّت چې نن جُمُعَه ده د دې روژه په تخصِیص [یعني خُصُوصِیَّت] سره نیول غواړي مَکرُوه ده خو هُغه کراهَت نه دے چې ماتول ئې لازم شو، او که د خاص تخصِیص نِیَّت ئې نه وو نو اَصلًا [یعني د سره پکښې] کراهَت هُم نشته، هغه بل کس ته که د نِیَّتِ مَکرُوهه خبر نه وو نو بیا خو اِعتِراض کول د سره حَماقت [یعني بے وقوفي] ده، او روژه ماتول په شرع باندې سخت جُرأت دے، او که [د تخصِیص د نِیّت] خبر ورته شوے وو نو بیا هم صرف مسئَله ښودل کافي وو دا نه چې روژه ماتول، او هغه هُم د غرمے نه پس، چې د هغې اختیار په نفلي روژو کښې د مور و پلار نه سِوا هیڅ چا ته نشته، ماتولو والا او په هغه ماتوونکے

دواړه ګنهګار شو، په ماتولو والا باندې قضا لازِم ده ځکه چې کفَّاره اَصلًا نشته. وَاللهُ تَعَالٰی اَعۡلَم.

د جُمُعے په ورځ د مور و پلار قبر ته د حاضريدو ثواب

د رَسُولِ اَکرم صَلَّی اللهُ عَلَیۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: څوک چې د خپل مور او پلار دواړو یا د یو قبر ته د **جُمُعے** په ورځ د زيارت [يعني ليدلو] د پاره حاضِر شي، **الله** تَعَالٰی به د هغه ګناهونه اوبخښي او د مور و پلار سره به ښه سُلوک کولو والا اوليکلے شي. (اَلۡمُعۡجَمُ الۡاَوۡسَط لِلطَّبَرَانی ج٤ ص٣٢١ حديث٦١١٤)

د مُور و پلار قبر ته د "سُورة يٰسٓ" لوستلو فضيلت

حُضُورِ انور صَلَّی اللهُ عَلَیۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اِرشاد فرمائيلے دے: څوک چې د **جُمُعے** په ورځ د خپل مور و پلار يا د يو د قبر زيارت اوکړي او د هغې خوا ته يٰسٓ اولولي نو وبه بخښلے شي. (اَلکامِل فِي ضُعَفَاءِ الرِّجال ج٦ ص٢٦٠)

درې زره مغفرتونه [بخښنې]

د دواړو جهانو د سردار صَلَّی اللهُ عَلَیۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: څوک چې هره **جُمُعَه** د مور و پلار يا د يو د قبر زيارت اوکړي، هلته يٰسٓ اولولي، په يٰسٓ (شريف) کښې چې څومره حُرُوف دي د هغه تولو د شمير هُمره به **الله** تعالٰی د هغه د پاره مغفِرت [يعني بخښنې] اوکړي. (اتحاف السادة ج١٤ ص٢٧٢) خوږو خوږو اسلامي ورونړو! هره **جُمُعَه مُبارَکه** د وفات شوو مور و پلار يا په هغوئ کښې د يو قبر ته د حاضريدلو او د يٰسٓ شريف لوستلو والا خو بيړئ

پوريوته. اَلْحَمْدُلِلّٰه په يٰسٓ شريف کښې پينځۀ رکوع ۸۳ آيتونه ۷۲۹ کَلِمات او ۳۰۰۰ حُروف دي که عِندَالله [يعني د الله تعالٰی په نِزد] دا شمير صحيح وي نو اِنْ شَآءَاللّٰه د درې زره بخښنو ثواب به حاصليږي.

د جُمُعے په ورځ د يٰسٓ لوستونکي به بخښنه کيږي

فرمانِ مُصطفٰی صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم دے: څوک چې د جُمُعے په شپه يٰسٓ اولولي د هغه بخښنه به اوشي. (اَلتَّرغِيب وَالتَّر هِيب ج١ ص٢٩٨ حديث٤)

رُوحونه جمع کيږي

د جُمُعے په ورځ رُوحونه جمع کيږي لِهٰذا په دې کښې د قبرونو زيارت کول پکار دي او په دې ورځ باندې [د] جهنَّم [اورا] نه تيزولے کيږي. (دُرِّمُختار ج٣ ص٤٩) اَعلٰی حضرت اِمام اَحمد رضا خان رَحْمَةُاللهِ عَلَيْه فرمائي: (د قبرونو د زيارت افضل [يعني غوره] وخت د جُمُعے په ورځ د سحر د لمانځه نه پس دے. (فَتَاوٰی رَضَوِيّه مُخَرَّجه ج٩ ص٥٢٣)

د "سُورَةُ الْكَهْف" فضيلت

د حضرتِ سَيِّدُنا عبدُالله اِبنِ عُمر رَضِیَ اللهُ عَنْهُمَا نه رِوايت دے: د نبئ رَحمت، تاجدارِ رِسالت صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم عظيم فرمان دے: څوک چې د جُمُعے په ورځ سُورَةُالْكَهْف اولولي د هغه د ښپو نه د آسمانه پورې به نُور اوچتيږي او هغه به د قيامت په ورځ د هغه د پاره روښانه کيږي او د دواړو جُمُعو په مينځ کښې چې څه ګناهونه شوي دي [هغه به] اوبخښلے شي". (اَلتَّرغِيب وَالتَّر هِيب ج١ ص٢٩٨ حديث٢)

د دوارِو جُمُعو د مینځه نُور

د **حضرتِ** سَیِّدُنا اَبُو سعِید رَضِیَ اللهُ عَنْهُ نه رِوایت دے چې، د حُضُورِ اکرم صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: "څوک چې د **جُمُعے** په ورځ سُورةُ الْکهفِ اولولي د هغه د پاره به د دوارِو **جُمُعو** د مینځه نُور روښانه کیږي."

(السُنَنُ الکبرٰی لِلبَیهَقِی ج٣ ص٣٥٣ حدیث٥٩٩٦)

د کعبے پورې نُور

په **یو** رِوایت کښې دي څوک چې سُورةُ الْکهف د **جُمُعے** په شپه اولولي د هغه د پاره به د هُغه ځائے نه د **کعبے پورې نُور** روښانه شي."

(سُنَنِ دارِمی ج٢ ص٥٤٦ حدیث٣٤٠٧)

د "سُوْرَه حٰمٓ الدُّخَان" فضِیلت

د **حضرتِ** سیِّدُنا اَبُو اُمامه رَضِیَ اللهُ عَنْهُ نه رِوایت دے: د مدینے د تاجدار صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: څوک چې د **جُمُعے** په ورځ یا د **جُمُعے** په شپه سُوْرَةُ الدُّخَان اولولي د هغه د پاره به **الله** تعالٰی په جنَّت کښې یو کور جوړوي. (اَلْمُعْجَمُ الْکبِیر ج٨ ص٢٦٤ حدیث٨٠٢٦) په **یو** رِوایت کښې دي چې د هغه بخښنه به اوشي. (سُنَنِ تِرمِذی ج٤ ص٤٠٧ حدیث٢٨٩٨)

د اویا زره فرښتو اِستِغفار

د سَیِّدُ الْمُرسَلِین، رَحْمَةٌ لِّلْعٰلَمِین صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: "څوک چې د شپې سُوْرَةُ الدُّخَان اولولي نو سحر کیدو پورې د هغه د پاره اویا زره فرښتے استِغفار کوي." (سُنَنِ تِرمِذی ج٤ ص٤٠٦ حدیث٢٨٩٧)

ټول ګناهونه مُعاف

د **حضرتِ** سیِّدُنا اَنَس بِن مالِک رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ نه رِوایت دے چې د دوارِو جهانو د سردار صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دے: څوک چې د **جُمُعے** په ورځ د سحر د لـمانځه نه مخکښې درې ځله

اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِیْ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَ اَتُوْبُ اِلَیْهِ

اولولي د هغه ګناهونه به اوبخښلے شي اګر که د سمندر د زګ نه زيات وي. (اَلْمُعْجَمُ الْاَوْسَط لِلطَّبَرانی ج۵ص۳۹۲ حدیث۷۷۱۷)

د جُمُعے د لـمانځه نه پس

اللّٰه تَبَارَکَ وَتَعَالٰی په سيپاره ۲۸ **سُوْرَةُ الْجُمُعَه** آيت ۱۰ کښې ارشاد فرمائي:

فَاِذَا قُضِیَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوْا فِی الْاَرْضِ وَ ابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَ اذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِیْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۱۰﴾

[مَفهُوم] ترجمۂ کنزُالاِیمان: بيا چې کله (د جُمُعے) لـمونځ اوشي نو په زمکه باندې خواره شئ او د **اللّٰه** فضل اولټوئ او **اللّٰه** ډير ياد کړئ په دې اُمِّيد چې کاميابي اوموموئ.

صَدرُ الافاضِل حضرتِ علّامه مولانا سيِّد **محمّد** نعيمُ الدِّين مُراد آبادي رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ د دې آيت نه لاندې په تفسير **خَزَائِنُ الْعِرفَان** کښې فرمائي: بيا (يعني د جُمُعے د لـمانځه نه پس) ستاسو د پاره جائِز دي چې د مَعاش په کارونو کښې مشغُول شئ يا د عِلم په حاصلولو يا د مريض په تپوس يا

جنازه کښې د شِرکت یا د عُلَماؤ په زیارت یا د دې په شان [نورو] کارونو کښې مشغُول شئ او نیکئ حاصلې کړئ.

د عِلم په مَجلِس کښې شِرکت

د **جُمُعے** د لـمانځه نه پس د عِلم په مَجلِس کښې شِرکت کول مُستَحَب دي. چنانچه حُجَّةُ الْاِسلام حضرتِ سیِّدُنا اِمام محمّد غزالي رَحمَةُاللهِ عَلَيه فرمائي: د حضرتِ سَیِّدُنا اَنَس بِن مالِک رَضِیَ اللهُ عَنۡهُ قَول دے: په دې آیت کښې (صرف) اخستل خرخول او د دُنیا کارونه مُراد نه دي بلکه عِلم حاصلول، د ورونړو زیارت [یعني لیدل]، د مریضانو پوښتنه، د جنازے سره تلل او د دې په شان [نور] کارونه [هُم مُراد] دي. (کیمیائے سعادت ج۱ ص۱۹۱)

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! د **جُمُعے** لـمونځ واجِب کیدو د پاره یوولس شرطونه دي، په دې کښې چې یو هم کم وي نو فرض نه دے بیا ئي هم که څوک ادا کړي نو وبه شي بلکه د عاقِل بالِغ نارینه د پاره **جُمُعَه** [یعني د جُمُعے لـمونځ] ادا کول غوره دي. که نابالِغه [هلک] د **جُمُعے** لـمونځ اوکړو نو نفل دي ځکه چې په هغه باندې لـمونځ فرض نه دے. (دُرِّمُختار مع رَدُّ المُحتار ج۳ ص۳۰)

د ”کَران غوثِ اعظم“ د یوولسو حُروفو په نِسبت د جُمُعے د فرض کیدو یوولس شرطونه

❖ ښار کښې مُقیم کیدل ❖ صِحَّت، یعني په مریض باندې **جُمُعَه** فرض نه ده، د مریض نه مُراد هٰغه دے چې مسجِدِ **جُمُعَه** پورې [یعني چې کوم جُمات کښې د **جُمُعے** لـمونځ کیږي هلته] نه شي تللے یا لاړ خو به شي خو مَرَض به ئې زیات شي یا به بیا په ډیر وخت کښې ښه کیږي. شیخِ فاني [یعني د ډیر عُمر کمزورے بُوډا] د مریض په حُکم کښې دے ❖ آزاد کیدل، په غُلام باندې **جُمُعَه** فرض نه ده او د هغه مالِک ئې منع کولے شي ❖ نارینه کیدل ❖ بالِغ کیدل ❖ عاقِل کیدل. دا دواړه شرطونه خاص د **جُمُعے** د پاره نه دي بلکه په هر عِبادت کښې عقل او بالِغ کیدل شرط دي ❖ په سترګو بِینا کیدل ❖ په تللو قُدرت لرل ❖ په قید کښې نه کیدل ❖ د بادشاه یا غل وغیره یو ظالم ویره هُم نه لرل ❖ باران، یا ګلئ، یا یخني نه کیدل یعني دومره چې د دې خیزونو نه د نُقصان صحیح ویره وي. (بَهارِ شرِیعَت ج۱ ص۲۷۰، ۲۷۲)

په چا چې لـمونځ فرض دے خو د یو شرعي عُذر په وجه پرې **جُمُعَه** فرض نه وي، هغوئي ته د **جُمُعے** په ورځ د ماسپښین لـمونځ معاف نه دے هغه به ضرور کوي.

د جُمُعے د لـمانځه سُنَّتونه

د **جُمُعے** د لـمانځه د پاره په اوَّل وخت کښې تلل، **مِسواک** کول، ښے او سپینے جامے اغوستل، **تیل** او **خوشبُو** لګول او په **وړومبي** صف کښې کښیناستل مُستَحب دي او **غُسل** کول سُنَّت دي. (عالمگِیری ج۱ ص۱۴۹، غُنیه ص۵۵۹)

د جُمُعے د غُسل وخت

مشهور مُفَسِّر حَکیمُ الاُمَّت حضرت مُفتي احمد یار خان نعیمي رَحْمَةُاللهِ عَلَيْه فرمائي: بعضې عُلَمائے کرام رَحِمَهُمُ الله فرمائي چې د **جُمُعے** د ورځې غُسل د [جُمُعے د] لـمانځه د پاره مسنُون [یعني سُنَّت] دے، د **جُمُعے** د ورځې د پاره نه. لِهٰذا په چا چې د **جُمُعے** لـمونځ نشته د هغوئي د پاره دا غُسل سُنَّت نه دے، بعضې عُلَمائے کرام رَحِمَهُمُ الله فرمائي چې د **جُمُعے** غُسل د **جُمُعے** لـمانځه ته نزدے کوئ تر دې چې د هغې په اوداسه د **جُمُعے** لـمونځ اوکړئ خو حق دا دے چې د **جُمُعے** د غُسل وخت د سحر د راختو نه شروع کیږي. (مِرآة ج۲ ص۳۳۴)

معلومه شوه چې زنانه او مسافر وغیره په چا چې د **جُمُعے** لـمونځ واجِب نه دے د هغوئي د پاره د **جُمُعے** غُسل هم سُنَّت نه دے.

د جُمُعے غُسل سُنَّت غیر مُؤکده دے

حضرتِ علّامه اِبنِ عابِدِین شامي رَحۡمَةُاللهِعَلَيۡه فرمائي: د **جُمُعے** د لـمانځه د پاره غُسل کول سُنَّتِ زوائِد کښې دي د دې په پرېښودو عِتاب (یعني مَلامَتیا) نشته. (رَدُّالمُحتار ج۱ص۳۳۹)

په خُطبه کښې د نزدے کښیناستلو فضیلت

حضرتِ سیِّدُنا سَمُرَه بِن جُندَب رَضِیَ اللهُ عَنۡهُ نه رِوایت دے چې، حُضُورِ انور صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمائیلي دي: حاضِر اوسئ د خُطبے په وخت او اِمام ته نزدے اوسئ ځکه چې سړے خومره لرې اوسي هغه هُمره به جَنَّت کښې وروستو اوسي اګر چې هغه (یعني مسلمان) به جَنَّت ته ضرور داخلیږي.
(اَبُوداوٗد شریف ج۱ ص۴۱۰ حدیث۱۱۰۸)

نو د جُمُعے ثواب به نه حاصلیږي

فرمانِ مصطفٰی صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم دے: څوک چې د **جُمُعے** په ورځ [هغه وخت] خبرې اوکړي کله چې اِمام خطبه ورکوي نو د هغه مِثال د هٰغه خر په شان دے چې هغه کتابونه راخستي وي [یعني په هغه کتابونه بار وي] او هٰغه وخت چې څوک هغه ته دا اووائي چې ”چپ اوسه“ نو هغه ته به د **جُمُعے** ثواب نه حاصلیږي. (مُسنَدِاِمام آحمد ج۱ ص۴۹۴ حدیث۲۰۳۳)

خاموشۍ سره خطبه اوريدل فرض دي

کوم څيزونه چې لـمانځه کښې حرام دي مَثَلًا خوراک څښاک، سلام او د سلام جواب وغيره دا ټول د خُطبے په حالت کښې هم **حرام** دي تر دې چې **اَمرٌبِالْمعرُوف** [يعني د نيکۍ دعوت هم نه شي ورکولے]، خو خطِيب **اَمرٌبِالْمعرُوف** (يعني د نيکۍ دعوت ور)کولے شي. چې کله خطبه لوَلي نو په ټولو حاضرو خلقو اوريدل او **چپ** [يعني خاموشه] اوسيدل **فرض** دي، کوم خلق چې اِمام نه جُدا دي چې د خطبے آواز نه اوري په هغوئي هُم خاموشه اوسيدل **واجِب** دي که څوک په بده خبره کولو اووينې نو د لاس يا سر په اشاره ئې منع کولے شي په ژبه **ناجائِز** دي. (بَهارِشرِيعَت ج۱ص۷۷٤، دُرِّ مُختار ج۳ص۳۹)

خُطبه اوريدونکے دُرود شريف نه شي لوستلے

خطِيب چې د سرکارِ مدينه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم نوم مبارک واخلي نو حاضر خلق دِ په زړه کښې درود شريف لولي په ژبه دغه وخت کښې د وئيلو اِجازت نشته، هُم دغسې د صحابهٔ کرامو رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُم په مبارک ذِکر [يعني نومونو اوريدلو] هُغه وخت رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُم په ژبه د وئيلو اِجازت نشته. (بَهارِشرِيعَت ج۱ ص۷۷۵ دُرِّ مُختار ج۳ ص٤٠)

خطبهٔ نِکاح اوريدل واجِب دي

د خطبهٔ **جُمُعَه** نه علاوه د نورو خطبو اوريدل هم واجِب دي مَثَلًا د اخترو او نِکاح خطبه وغيرهُما. (دُرِّمُختار ج۳ ص٤٠)

وړومبي اذان کيدو سره کاروبار هم ناجائِز

وړومبي اذان کيدو سره (د **جُمُعے** لـمانځه د پاره د تللو) کوشش (شروع) کول واجِب دي او بَيْع (يعني اخستل خرڅول) وغيره، د هغه څيزونو کوم چې د سعي (يعني کوشش) خِلاف وي پريښودل واجِب دي. تر دې چې که په لاره روانه کښې ئې اخستل خرڅول اوکړل نو دا هم ناجائِزه دي او په جُمات کښې اخستل خرڅول خو **سخته ګناه** ده او طعام ئې خوړلو چې د **جُمُعے** د اذان آواز راغے نو که دا انديښنه وي چې که خوري ئې نو د **جُمُعے** لـمونځ به ترينه لاړ شي نو خوراک دِ پريږدي او د **جُمُعے** لـمانځه له دِ لاړ شي. د **جُمُعے** لـمانځه له دِ په اِطمينان او وقار ځي. (بَهارِ شريعَت ج۱ص ۷۷۵، عالَمگيري ج۱ ص۱۴۹، دُرِّمُختار ج۳ ص۴۲)

نن صبا عِلمِ دِين نه د ناخبرئ دور دے، خلق د نورو عِبادتو په شان د خطبے اوريدلو په شان عظِيم عبادت کښې هم د غَلَطئ کولو په وجه په ډيرو ګناهونو کښې اخته کيږي لِهٰذا مَدَني عرض دے چې په هره جُمُعَه دِ خطِيب د اذان نه مخکښې او د خطبے مِنبر ته ختلو نه مخکښې دا اعلان کوي:

د "بِسمِ الله" د ووه حروفو په نِسبت د خطبے ووه مَدَني ګلونه

❖ په حديثِ پاک کښې دي: "څوک چې د **جُمُعے** په ورځ د خلقو په څټونو واوښتو هغه د جهنّم طرف ته پُل جوړ کړو." (تِرمِذی ج۲ ص۴۸ حديث۵۱۳) د دې يوه معنٰی دا ده چې خلق به په هغه د پاسه خيژي او جهنَّم ته به داخليږي. (حاشِيه بَهارِ شريعَت ج۱ ص۷۶۱، ۷۶۲)

❖ **خطيب** طرف ته مخ کړے کښيناستل سُنَّت صحابه دي.

❖ بزرگانِ دِين رَحِمَهُمُ الله فرمائي: خطبه اوريدو ته دِ د اَلتَّحِيَّات په شان كښيني، په اوله خُطبه كښې دِ لاسونه اوترې او په دويمه كښې دِ په ورنونو لاسونه كيږدي نو اِنْ شَآءَالله د دوه ركعاتو ثواب به ئې اوشي.

❖ اَعلٰى حضرت اِمام اَحمد رضا خان رَحْمَةُاللهِ عَلَيْه فرمائي: په خُطبه كښې چې د حُضورِ اَقدس صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم نوم مبارك واوري نو زړه كښې دِ دُرُود اووائي ځكه چې په ژبه باندې خاموشي فرض ده. (فَتَاوٰى رَضَوِيَّه مُخَرَّجه ج٨ ص٣٦٥)

❖ په "دُرِّ مُختار" كښې دي: خطبه كښې خوراك څښاك كول، خبرې كول اګر چې سُبْحٰنَ الله وئيل، د سلام جواب وركول يا د نيكۍ خبره ښودل حرام دي. (دُرِّ مُختار ج٣ ص٣٩)

❖ اَعلٰى حضرت رَحْمَةُاللهِ عَلَيْه فرمائي: د خطبې [اوريدلو] په حالت كښې ګرځيدل حرام دي. تر دې چې عُلَمائے كرام رَحِمَهُمُ الله فرمائي چې كه داسې وخت كښې راغے چې خطبه شروع شوې وه نو جُمات كښې چې كوم ځائے ته رسيدلے دے هُم هغلته دِ اودريږي، مخكښې دِ نه ځي ځكه چې دا به عمل [يعني يو كار] وي او د خُطبې په حال كښې يو عمل [يعني يو كار هم] روا (يعني جائز) نه دے. (فَتَاوٰى رَضَوِيَّه مُخَرَّجه ج٨ ص٣٣٣)

❖ اَعلٰى حضرت رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه فرمائي: په خُطبه كښې كوم طرف ته ختې تاوهلو سره كتل (هم) حرام دي. (اَيضاً ص٣٣٤)

د جُمُعے د اِمامت اَهَمه مسئَله

یو ډیر ضروري اَمر چې هغې ته د عوامو بالکل توجُّه نشته هغه دا دے چې **جُمُعَه** د نورو لـمونځونو په شان ګنړلے کیږي، چې څوک غواړي **جُمُعَه** قائِمه کړي او چې څوک غواړي د **جُمُعے** جَمعه ورکوي دا **ناجائِزه** دي ځکه چې **جُمُعَه** قائِمول د بادشاهِ اِسلام یا د هغه د نائِب کار دے. او کوم ځائے چې اِسلامي بادشاهي نه وي هلته چې کوم د ټولو نه غټ فَقِیه (عالِم) **سُنّي صَحیحُ الْعَقِیده** وي هغه په اَحکامِ شرعِیَّه جاري کولو کښې د بادشاهِ اِسلام قائِم مقام دے لِهٰذا هم هغه دِ **جُمُعَه** قائمه کړي، د هغه د اِجازت نه بغیر (د **جُمُعے** لـمونځ وغیره) نه شي کیدے او که دا هم نه وي نو چې عام خلق څوک اِمام جوړ کړي. چې عالِم وي نو عوام پخپله څوک اِمام نه **شي** جوړولے او نه دا کیدے شي چې درې څلور کسان دِ څوک اِمام مقرّر کړي داسې **جُمُعَه چرې هُم ثابته نه ده.** (بَهارِ شرِیعَت ج١ ص٧٦٤)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ عَلٰی مُحَمَّد

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

نیك او مونځ ګزاره جوړیدو دَ پاره

هر زیارت د ماښام د مانځه نه پس ستاسو په ځائ کښ کیدونکي د **دعوتِ اِسلامي** د سُنَّتو نه ډکه هفته واره اجتِماع کښ د رِضائے اِلٰهي د پاره د ښو ښو نِیَّتونو سره ټوله شپه تیروئ ۞ د سُنَّتو د تربِیَّت د پاره په **مَدَني قافِلو** کښ د عاشِقانِ رسُول سره هره میاشت د دري ورځو سفر او ۞ هره ورځ د ''**فِکرِ مَدِینه**'' په ذرِیعه د **مَدَني اِنعاماتو** رِساله ډکوئ او د هرې مَدَني میاشتې په ورومبي تاریخ ئې د خپل ځائ [د دعوتِ اسلامي] ذِمَّه دار ته د جَمع کولو معمول جوړ کړئ.

زما مَدَني مقصد: ''ما ته د خپل ځان او د ټولې دُنیا دَ خلقو دَ اِصلاح کوشش کول دي.'' اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ دَ خپل ځان دَ اِصلاح دَ پاره په ''**مَدَني اِنعاماتو**'' عمل او د ټولې دُنیا دَ خلقو دَ اِصلاح دَ کوشش کولو دَ پاره په ''**مَدَني قافِلو**'' کښ سَفَر کول دي. اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ

www.dawateislami.net

MAKTABA TUL MADINAH
MC 1286

فیضانِ مدینه محلّه سوداګران زړه سبزي منډئ، بابُ المدینه (کراچئ)

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 1262

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net